

II.

METODICKÁ ČÁST

CZ-COICOP(99)

Úvod

Český statistický úřad vydal „Opatřením ČSÚ“ ze dne 4. prosince 1996 (částka 2/1997 Sb.) „Klasifikaci individuální spotřeby podle účelu - CZ-COICOP“, vypracovanou na bázi mezinárodního standardu COICOP - Classification of Individual Consumption by Purpose (CZ v názvu znamená národní verzi mezinárodního standardu COICOP). COICOP je jednou ze čtyř funkčních klasifikací (další tři klasifikace jsou COFOG, COPNI a COPP), jejichž aktualizované verze byly schváleny Statistickou komisí Spojených národů v březnu 1999 a určeny k využití v Systému národních účtů (SNA) ¹⁾. Na základě aktualizace COICOP byly vypracovány změny a doplňky CZ-COICOP a vydány „Opatřením ČSÚ“ ze dne 27.10.1998 (částka 99/1998 Sb.) a „Opatřením ČSÚ“ ze dne 7. září 2000 (částka 94 /2000 Sb.).

Vydávaná klasifikace **2. vydání** - obsahuje všechny provedené změny a doplňky a bude označována **CZ-COICOP(99)**. Číslo 99 za CZ-COICOP znamená poslední dvojčíslí roku vydání aktualizované verze COICOP, tj. verze z roku 1999, podle které byla národní verze aktualizována. Dvojčíslí za CZ-COICOP se bude měnit podle roku aktualizace mezinárodního standardu a následné aktualizace národní klasifikace.

Předmět klasifikace

Předmětem klasifikace CZ-COICOP je zařazení všech druhů individuální spotřeby (zboží, služeb apod.) podle účelu.

Klasifikace CZ-COICOP je používána k identifikaci výdajů na individuální spotřebu třemi institucionálními sektory: domácnostmi, neziskovými institucemi sloužícími domácnostem (dále NISD) a vládními institucemi. Rozdělení je následující:

- 1. Oddíly 01 až 12:** Výdaje **domácností** na individuální spotřebu
- 2. Oddíl 13 :** Výdaje **NISD** na individuální spotřebu
- 3. Oddíl 14 :** Výdaje **vládních institucí** (veřejnoprávních subjektů) na individuální spotřebu

Účel rozpisu v rámci oddílů 13 a 14 kopíruje účely ve funkčních klasifikacích pro NISD a vládní instituce (tj. v CZ-COPNI a CZ-COFOG)²⁾. Proto jsou někdy výdaje na spotřebu NISD a vládních institucí klasifikovány podle CZ-COPNI a CZ-COFOG a výdaje na individuální spotřebu jsou převedeny přímo do oddílů 13 a 14 CZ-COICOP.

Konstrukce klasifikace

Klasifikace CZ-COICOP je třístupňová. Pro tři stupně je stanoveno toto označení:

1) System of National Accounts 1993 (SNA)

2) Klasifikace CZ-COFOG zavedena „Opatřením ČSÚ“ částka 2/1997 Sb., a Klasifikace CZ-COPNI zavedena „Opatřením ČSÚ“ částka 89/2000 Sb.

Pro 1. stupeň – „**oddíl**“, je stanoveno označení dvoumístným číselným kódem. Druhý a třetí stupeň – „**skupina a třída**“ postupuje dekadicky po jednom místě, to znamená, že číselné kódy na třetím klasifikačním stupni jsou čtyřmístné.

Klasifikace je tvořena 14 oddíly, 58 skupinami a 157 třídami.

Individuální spotřeba

CZ-COICOP je používán k identifikaci výdajů na individuální spotřebu třemi institucionálními sektory: domácnostmi, NISD a vládními institucemi (veřejnoprávními subjekty). Výdaje na individuální spotřebu jsou ty, které jsou vydávány ve prospěch jednotlivce nebo domácnosti.

1. Všechny spotřební výdaje domácnosti jsou definovány jako individuální; oddíly CZ-COICOP 01 až 12 určují účel těchto výdajů.

2. Všechny spotřební výdaje NISD jsou také zpracovány podle pravidel ve prospěch jednotlivé domácnosti; CZ-COICOP oddíl 13 určuje účely výdajů NISD.

3. Pouze některé spotřební výdaje vládních institucí jsou definovány jako individuální. Výdaje na služby široké veřejnosti, obranu, veřejný pořádek a bezpečnost, ekonomické záležitosti, ochranu životního prostředí, bydlení a společenská kulturní zařízení jsou uvažovány spíše ve prospěch společnosti jako celku než pro jednotlivé domácnosti a jsou označeny jako „výdaje na kolektivní spotřebu“ (nebo „aktuální finální spotřeba vládních institucí“ nebo „aktuální kolektivní spotřeba“) a jsou vyjmuty z CZ-COICOP. CZ-COICOP oddíl 14 identifikuje jenom ty výdaje vládních institucí, které jsou považovány za individuální a jsou klasifikovány podle účelu - jmenovitě: zdraví, vzdělávání, sociální péče, rekreace, kultura a sport.

V SNA z roku 1993 jsou výdaje na individuální spotřebu jak NPISH³⁾ (NISD), tak vládních institucí v podstatě nazvány jako „sociální transfery“ a jsou přidávány k výdajům na „individuální spotřebu domácností“ k získání souhrnu nazvaného „aktuální finální spotřeba domácností“ (nebo „aktuální individuální spotřeba“).

Sloučením odpovídajících výdajů domácností, NISD a vládních institucí identifikuje CZ-COICOP výdaje, které tvoří tento souhrn a klasifikuje je podle účelů, kterých mají dosáhnout.

Závaznost a využití klasifikace

Klasifikace CZ-COICOP je závazná pro statistická zjišťování prováděná podle zákona č.89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů, a dále v případech, kde tak stanoví zvláštní právní předpis.

CZ-COICOP je nedílnou součástí soustavy národních účtů, je také určen pro užití ve třech dalších statistických oblastech: přehledy rozpočtu domácností, indexy spotřebitelských cen a mezinárodní srovnání hrubého domácího produktu (HDP) a součást jeho výdajů.

Cíle definované v CZ-COICOP jsou založeny na klasifikacích spotřebitelských výdajů, aby tak sloužily různým analytickým aplikacím. Ačkoliv CZ-COICOP není přísně spojen s jakýmkoliv jednotlivým modelem chování spotřebitele, je klasifikace navržena tak, aby široce odrážela rozdíly důchodové pružnosti. Např. domácnosti s nízkými příjmy utratí relativně velkou část svého rozpočtu na potraviny, oblečení a bydlení, zatímco bohatší domácnosti utratí více za dopravu, vzdělávání, zdraví a rekreaci.

3) NPISH (Non-Profit Institution Serving Households) v mezinárodním standardu COICOP = NISD v národní verzi CZ-COICOP

Předložení statistik CZ-COICOP

CZ-COICOP je **uspořádán** vertikálně - nejprve výdaje domácností, pak výdaje NISD a konečně výdaje vládních institucí. Je tak učiněno z důvodu větší výhodnosti při sestavování dat. V **předkládání** statistik v souladu s CZ-COICOP může být více informativní zobrazení v matici, jak je naznačeno v následující tabulce. Poslední sloupec ukazuje aktuální individuální spotřebu podle účelu a sloupce 2 až 4 ukazují přínosy tří institucionálních sektorů do tohoto souboru, týkající se domácností, NISD a vládních institucí.

Navrhované předkládání statistik CZ-COICOP v maticové podobě

Účel	CZ-COICOP domácnosti	CZ-COICOP NISD	CZ-COICOP vládní instituce	Aktuální individuální spotřeba
Potraviny a nealkoholické nápoje	01			01
Alkoholické nápoje, tabák a narkotika	02			02
Odívání a obuv	03			03
Bydlení, voda, energie, Paliva	04	13.1	14.1	04+13.1+14.1
Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	05			05
Zdraví	06	13.2	14.2	06+13.2+14.2
Doprava	07			07
Pošty a telekomunikace	08			08
Rekreace a kultura	09	13.3	14.3	09+13.3+14.3
Vzdělávání	10	13.4	14.4	10+13.4+14.4
Stravování a ubytování	11			11
Sociální péče	12.4	13.5	14.5	12.4+13.5+14.5
Ostatní zboží a služby	12(kromě 12.4)			12(kromě 12.4)
Ostatní služby		13.6		13.6
Celkem				

Jednotky klasifikace

Pro výdaje na spotřebu domácností v oddílech 01 až 12 jsou jednotkami klasifikace výdaje na získání spotřebního zboží a služeb. Základní údaje obvykle pocházejí z jednoho nebo více následujících zdrojů: přehledy výdajů domácností, statistiky maloobchodních prodejů a odhady „toku zboží“, které obsahují vymezení celkové dodávky zboží a služeb do výrobní spotřeby a konečného užití. Důležitým bodem poznání je, že jednotkami klasifikace jsou výdaje na specifické zboží a služby; nejsou to výdaje na účely jako takové. Oddíly 01-12 CZ-COICOP upravují tyto základní statistiky do účelové klasifikace seskupením různého zboží a služeb, které jsou pokládány za vhodné k plnění jednotlivých cílů, jako je výživa těla, jeho ochrana proti nevládnému počasí, prevence a léčení nemocí, získávání znalostí, cestování z místa na místo atd.

Většina zboží a služeb může být nepochybně přiřazena jednomu účelu, ale některé zboží a služby lze přiřadit více než jednomu účelu. Příkladem může být motorové palivo, které lze použít k pohonu vozidel klasifikovaných jako doprava stejně jako k pohonu vozidel klasifikovaných jako rekreační. Dalším příkladem jsou motorové saně a jízdní kola, která mohou být koupena pro dopravu nebo rekreaci.

Obecné pravidlo sledovalo přidělení víceúčelového zboží a služeb do oddílu, který reprezentuje převažující účel. Proto motorové palivo je uváděno pod „Dopravou“. Tam, kde

je převažující účel různý, byly víceúčelové položky přiděleny do oddílu, který reprezentuje hlavní účel, kde daná položka je obzvláště důležitá. Výsledkem je, že motorové saně a jízdní kola jsou přidělena do „Dopravy“, protože je to jejich obvyklá funkce.

Příklady ostatních víceúčelových položek: jídlo konzumované mimo domov, které je uvedeno pod „Stravováním a ubytováním“ a ne pod „Potravinami a nealkoholickými nápoji“; kempinkové vozy, které jsou uvedeny pod „Rekreací a kulturou“ a ne pod „Dopravou“; obuv na košíkovou a jiná sportovní obuv, vhodná pro denní nošení nebo volné chvíle je uvedena pod „Oděvy a obuví“ a ne pod „Rekreací a kulturou“.

Zboží a služby pro smíšené účely

Jednotlivé výdaje se mohou někdy skládat ze svazku zboží a služeb, které slouží dvěma nebo více účelům. Např. nákup všeobsahujícího turistického zájezdu bude zahrnovat také platbu za dopravu, ubytování a stravování, nebo vzdělávací služby mohou zahrnovat platby za zdravotní péči, dopravu, ubytování, stravu, vzdělávací materiály apod., pokud je taková služba poskytována přímo školou.

Výdaje kryjící dva nebo více účelů jsou posuzovány případ od případu s cílem získat specifikaci účelu, tj. tak přesný, jak jen je to možné s přihlédnutím k dostupnosti dat. Proto nákupy zájezdových dovolených jsou uvedeny pod „Dovolená s komplexními službami“ bez pokusu izolovat jednotlivé účely jako doprava, ubytování, stravování. Na druhé straně platby za vzdělávací služby mohou být rozvrženy, pokud je to možné, na vzdělávání, zdravotnictví, dopravu, stravování, ubytování, rekreaci, kulturu a sport.

Dva další příklady položek se smíšenými účely jsou nákup služeb pro hospitalizované pacienty, zahrnující platby na lékařskou péči, ubytování a stravování; nákup dopravních služeb, které v ceně vstupenky zahrnují jídlo a umístění. V obou případech neexistuje pokus izolovat jednotlivé účely. Nákup služeb pro hospitalizované pacienty je uveden pod „Ústavní zdravotní péči“ a nákup dopravních služeb s ubytováním a stravováním je uveden pod „Dopravními službami“.

Typ produktu

Většina tříd se skládá ze zboží nebo služeb. Třídy obsahující zboží jsou označeny buď jako netrvanlivé (NT), střednětrvanlivé (ST) nebo trvanlivé (T). Třídy skládající se ze „služeb“ jsou označeny (S). Rozdíl mezi netrvanlivým a trvanlivým zbožím je založen na tom, zda lze zboží použít jen jednou nebo zda je lze použít opakovaně nebo nepřetržitě po dobu značně delší než 1 rok. Kromě toho trvanlivé zboží (např. motorová vozidla, ledničky, pračky, televize) mají relativně vyšší nákupní cenu. Zboží střednětrvanlivé se liší od trvanlivého tím, že jeho očekávaná doba životnosti (i když může být i delší než 1 rok) je často podstatně kratší a jeho nákupní cena je podstatně nižší než u trvanlivého zboží.

Některé třídy z praktických důvodů obsahují jak zboží, tak služby (je obtížné rozdělit je na zboží a služby). Takové třídy jsou obvykle označeny (S), protože prvek služby je považován za převažující. Podobně existují třídy, které obsahují buď netrvanlivé a střednětrvanlivé zboží, nebo trvanlivé zboží. Takové třídy jsou označeny (NT), (ST) nebo (T) podle toho, jaký typ zboží je v nich považován za nejdůležitější.

Vazba na ostatní klasifikace

V klasifikaci CZ-COICOP(99) je uvedena v části V. návaznost na Standardní klasifikaci produkce (SKP), zavedenou k 1. 1. 1994 (Opatření ČSÚ, částka 69/1993 Sb.). Návaznost je uvedena u čtyřmístného kódu CZ-COICOP(99) do hloubky 2 až 6-ti míst SKP,

dle potřeby. Jedná se pouze o orientační převodník. U oddílů 13 a 14 návaznost není uvedena vzhledem k tomu, že v těchto oddílech jsou tříděny duplicitně výdaje institucí.

Vysvětlivky ke klasifikaci

Vysvětlivky k CZ-COICOP(99) jsou uvedeny v části IV. klasifikace a pro lepší orientaci při zařizování podle CZ-COICOP(99) obsahují věcné a závazné definiční vymezení obsahu až do hloubky tříd klasifikace (4 míst). Výčet zboží a služeb nemusí být všude vyčerpávající, ale jasně určuje, kam příbuzné neuvedené zboží a služby patří.

Přehled změn 2. vydání CZ-COICOP(99) oproti 1. vydání CZ-COICOP (1997)

(Aktualizace provedena "Opatřením ČSÚ" částka N21/1998 Sb. a částka 94/2000 Sb.)

Kód platný	Název platný	Kód dřívější	Pozn.
01.2.2	Minerální vody, nealkoholické nápoje, ovocné a zeleninové šťávy	01.2.2	U
02.2.0	Tabák	02.2.1	Z
02.3.0	Narkotika	02.3.1	Z
03.1.4	Čištění, opravy a půjčování oděvů	03.1.4	U
04.2.1	Imputované nájemné vlastníků–nájemníků	04.2.1	U
04.4	Ostatní služby související s bydlením	04.4	U
04.4.1	Dodávka vody (vodné)	04.4.2	Z
04.4.2	Sběr pevných odpadů	04.4.1	Z
04.4.3	Odvádění odpadních vod kanalizací (stočné)	04.4.3 č	Z
04.4.4	Ostatní služby související s bydlením jinde neuvedené	04.4.3 č	Z,U
04.5.5	Tepelná energie	04.5.5	U
05.3.3	Opravy domácích přístrojů a spotřebičů	05.3.3	U
05.4.0	Skleněné, keramické, stolní a kuchyňské potřeby pro domácnost	05.4.1	Z
05.6.2	Služby domácího personálu a služby pro domácnost	05.6.2	U
06	Zdraví	06	U
06.1	Léčiva a zdravotnické prostředky	06.1	U
06.1.2	Ostatní zdravotnické výrobky	06.1.2 č	Z
06.1.3	Léčebné a protetické prostředky	06.1.2 č	Z, U
06.2.3 č	Ambulantní zdravotní péče ostatní	06.2.3	Z, U
06.2.3 č	Ambulantní zdravotní péče ostatní	06.2.4	Z, U
06.3.0	Ústavní zdravotní péče	06.3.1	Z
07.1.4	Povozy tažené zvířaty	-	Z
07.3.5	Kombinovaná osobní doprava	-	Z
07.3.6	Ostatní placené služby v dopravě	07.3.5	Z
08.1.0	Poštovní služby	08.1.1	Z
08.2	Telefonní a telefaxové zařízení	08.1 č	Z
08.2.0	Telefonní a telefaxové zařízení	08.1.2	Z
08.3	Telefonické a telefaxové služby	08.1 č	Z
08.3.0	Telefonické a telefaxové služby	08.1.3	Z

Kód platný	Název platný	Kód dřívější	Pozn.
09	Rekreace a kultura	09	U
09.2.1	Výrobky dlouhodobé spotřeby pro rekreaci ve volné přírodě	09.2.1 č	Z
09.2.2	Hudební nástroje a výrobky dlouhodobé spotřeby pro rekreaci uvnitř	09.2.1 č	Z
09.2.3	Údržba a opravy ostatních výrobků dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu	09.2.2	Z
09.3.2	Zařízení pro sport, kempink a rekreaci ve volné přírodě včetně oprav	09.3.1 č	Z
09.3.3	Květiny a zahrady	09.3.2	Z
09.3.4	Domácí zvířata a potřeby pro jejich chov	09.3.3 č	Z
09.3.5	Veterinární a ostatní služby pro domácí zvířata	09.3.3 č	Z
10	Vzdělávání	10	U
10.1	Preprimární a primární vzdělávání	10.1 č	Z, U
10.1.0	Preprimární a primární vzdělávání	10.1.1	Z, U
10.2	Sekundární vzdělávání	10.1 č	Z, U
10.2.0	Sekundární vzdělávání	10.1.2	Z, U
10.3	Postsekundární vzdělávání nižší než terciární	10.1 č	Z, U
10.3.0	Postsekundární vzdělávání nižší než terciární	10.1.3 č	Z, U
10.4	Terciární vzdělávání	10.1 č	Z, U
10.4.0	Terciární vzdělávání	10.1.3 č	Z, U
10.5	Vzdělávání nedefinované podle úrovně	10.1 č	Z, U
10.5.0	Vzdělávání nedefinované podle úrovně	10.1.4	Z, U
11	Stravování a ubytování	11	U
11.1.1	Restaurace, kavárny a podobná zařízení	11.1.1	U
11.2.0	Ubytovací služby	11.2.1	Z
12	Ostatní zboží a služby	12	U
12.1.3	Ostatní předměty a výrobky pro osobní péči	12.1.2 č	Z
12.2	Prostituce	12.1.3	Z
12.2.0	Prostituce	12.1.3	Z
12.3	Osobní potřeby a doplňky jinde neuvedené	12.2	Z, U
12.3.1	Klenoty, hodiny a hodinky	12.2.1	Z
12.3.2	Ostatní osobní potřeby a doplňky	12.2.2	Z, U
12.4	Sociální péče	12.3	Z
12.4.0	Sociální péče	12.3.1	Z
12.4.0	Sociální péče	12.3.2	Z
12.5	Pojištění	12.4	Z
12.5.1	Životní pojištění	12.4.1	Z
12.5.2	Pojištění související s bydlením	12.4.2	Z
12.5.3	Pojištění související se zdravím	12.4.3	Z
12.5.4	Pojištění související s dopravou	12.4.5 č	Z
12.5.5 č	Ostatní pojištění	12.4.4	Z
12.5.5 č	Ostatní pojištění	12.4.5 č	Z
12.6	Finanční služby jinde neuvedené	12.5	Z
12.6.1	Finanční zprostředkovatelské služby nepřímo měřené (FISIM)	12.5.2	Z

Kód platný	Název platný	Kód dřívější	Pozn.
12.6.2	Finanční služby jinde neuvedené	12.5.1	Z
12.7	Ostatní služby jinde neuvedené	12.6	Z
12.7.0	Ostatní služby jinde neuvedené	12.6.1	Z
13.1	Bydlení	13.7	Z, U
13.1.0	Bydlení	13.7.1	Z, U
13.2	Zdraví	13.1	Z, U
13.2.1	Léčiva	13.1.1 č	Z
13.2.2	Ostatní zdravotnické výrobky	13.1.1 č	Z
13.2.3	Léčebné a protetické prostředky	13.1.1 č	Z, U
13.2.4	Ambulantní lékařská péče	13.1.2	Z
13.2.5	Ambulantní stomatologická péče	13.1.3	Z
13.2.6	Ambulantní zdravotní péče ostatní	13.1.4	Z, U
13.2.7	Ústavní zdravotní péče	13.1.5	Z
13.2.8	Ostatní zdravotnické služby	13.1.6	Z, U
13.3	Rekreace a kultura	13.2	Z
13.3.1	Rekreační a sportovní služby	13.2.1	Z
13.3.2	Kulturní služby	13.2.2	Z
13.4.1	Preprimární a primární vzdělávání	13.4.1	U
13.4.2	Sekundární vzdělávání	13.4.2	U
13.4.3	Postsekundární vzdělávání nižší než terciární	13.4.3 č	Z, U
13.4.4	Terciární vzdělávání	13.4.3 č	Z, U
13.4.5	Vzdělávání nedefinované podle úrovně	13.4.4	Z, U
13.4.6	Ostatní vzdělávací služby	13.4.5	Z, U
13.5.0	Sociální péče	13.5.1	Z
13.6.1	Náboženství	13.3.1	Z, U
13.6.2 č	Politické strany, odborové a profesní organizace	13.6.1	Z, U
13.6.2 č	Politické strany, odborové a profesní organizace	13.6.2	Z, U
13.6.3	Ochrana životního prostředí	13.8.1	Z
13.6.4	Služby jinde neuvedené	13.9.1	Z
14	Výdaje vládních institucí na individuální spotřebu	14	U
14.1	Bydlení	14.5	Z, U
14.1.0	Bydlení	14.5.1	Z, U
14.2	Zdraví	14.1	Z, U
14.2.1	Léčiva	14.1.1 č	Z
14.2.2	Ostatní zdravotnické výrobky	14.1.1 č	Z
14.2.3	Léčebné a protetické prostředky	14.1.1 č	Z, U
14.2.4	Ambulantní lékařská péče	14.1.2	Z
14.2.5	Ambulantní stomatologická péče	14.1.3	Z
14.2.6	Ambulantní zdravotní péče ostatní	14.1.4	Z, U
14.2.7	Ústavní zdravotní péče	14.1.5	Z
14.2.8	Veřejné zdravotnické služby	14.1.6	Z
14.3	Rekreace a kultura	14.2	Z
14.3.1	Rekreační a sportovní služby	14.2.1	Z
14.3.2	Kulturní služby	14.2.2	Z
14.4	Vzdělávání	14.3	Z
14.4.1	Preprimární a primární vzdělávání	14.3.1	Z, U
14.4.2	Sekundární vzdělávání	14.3.2	Z, U

Kód platný	Název platný	Kód dřívější	Pozn.
14.4.3	Postsekundární vzdělávání nižší než terciární	14.3.3 č	Z, U
14.4.4	Terciární vzdělávání	14.3.3 č	Z, U
14.4.5	Vzdělávání nedefinované podle úrovně	14.3.4	Z, U
14.4.6	Pomocné služby ve vzdělávání	14.3.5	Z
14.5	Sociální péče	14.4	Z
14.5.0	Sociální péče	14.4.1	Z

„č“ u platného kódu znamená, že nová položka CZ-COICOP byla dříve obsažena ve více položkách; u dřívějšího kódu naopak toto označení znamená, že položka byla rozdělena do několika nových - nyní platných položek

„U“ v Pozn. znamená upřesnění názvu položky

„Z“ v Pozn. znamená změnu kódu položky